

УДК [78.087.68:7.071.2](073)

DOI 10.34142/27091805.2020.1.01.01

© **Васильєва Оксана Вікторівна**

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

email: oksana.vasileva1965@gmail.com

https://orcid.org/0000-0002-8918-4357

ВПЛИВ НАЦІОНАЛЬНИХ ІДЕЙ Т. ШЕВЧЕНКА НА УКРАЇНСЬКУ ХОРОВУ КУЛЬТУРУ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті висвітлено національні ідеї Т. Шевченка щодо патріотизму, повстання проти національного рабства і політичного тиску, національної гідності та боротьби за національну незалежність, захисту національних інтересів, національної мови і культури, які знайшли висвітлення в хоровій культурі кінця ХІХ – початку ХХ століття в Україні. У дослідженні охарактеризовано розвиток національних ідей Кобзаря в університетах Києва, Харкова, Одеси, просвітницьких та музичних товариствах «Просвіта», «Боян», «Торбан», «Український клуб». Автором оцінено вплив національних ідей Т. Шевченка на розвиток вітчизняної хорової культури в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.; визначено великий виховний потенціал хорової музики, створеної на основі поезії Кобзаря; розглянуто проблему національного виховання студентської молоді засобами хорової музики на вірші Т. Шевченка в означений історичний період. У статті проаналізовано діяльність провідних українських композиторів та музикантів М. Лисенка, М. Леонтовича, К. Стеценка, С. Людкевича, Я. Степового, Л. Ревуцького щодо активізації та розширення національного хорового руху, організації різноманітних хорових колективів у закладах освіти та музично-просвітницьких товариствах, створення яскравих хорових композицій, натхнених національно-патріотичними творами великого поета.

Ключові слова: національні ідеї, українська хорова культура, хорова музика, заклади освіти, музично-просвітницькі товариства.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Процес інтеграції України у європейський культурний простір як конкурентоздатної держави вимагає репрезентувати світові своє унікальне національне обличчя через трансляцію здобутків самобутньої національної культури. Саме тому необхідність духовного національного відродження України останнім часом стала предметом активного обговорення та спеціального осмислення. Одним із шляхів оновлення української нації є виховання національно свідомого молодого покоління українців, здатного опанувати і зберігати скарбницю традиційних національних цінностей. Величезний національно-виховний потенціал закладено у творчості видатного українського поета, філософа, художника Т. Шевченка. Домінантою його літературної спадщини є національна ідея. Яскрава і могутня вона має стати підґрунтям ідеологічної концепції національного виховання українських громадян.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Результати наукового пошуку свідчать, що проблема національного виховання молоді привертала увагу багатьох діячів культури й освіти минулого, зокрема М.Костомарова (2008), М. Драгоманова (2008), В.Зенковського (2008), М.Грушевського (2008), О.Потебені (2008), І.Франка (2008), Д.Донцова (2008), В.Липинського (2008),

Д.Чижевський (2008). Вона знаходиться в центрі уваги й сучасних учених у галузі теорії і практики вузівської педагогічної освіти Л.Березівської (1998), Т.Грищенко (1998), Ю.Лошкова (2014), О.Михайличенко (2005), Т.Смирнової (2015), А.Соколової (2014). Як націєтворчий чинник спадщина Т.Шевченка розглядається літературознавцями Г.Клочек (2001), В.Васильюк (2009), І.Волосюк (2004). Втіленню образів шевченкових поетичних творів присвячено роботи українських музикознавців Т.Булат (1990), М.Гордійчука (1990), Л.Пархоменко (1990), А.Терещенка (1990), М.Загайкевича (1990).

На жаль, у сучасних педагогічних дослідженнях бракує теоретичних і практичних доробок, присвячених вивченню проблеми національного виховання студентської молоді засобами хорової музики на слова Т.Шевченка.

Формулювання цілей та завдань статті. Метою статті є дослідження впливу національних ідей Т.Шевченка на розвиток національного виховання учнівської молоді в процесі її участі у хоровому русі в Україні кінця ХІХ – початку ХХ століть.

Виклад основного матеріалу. Народнo-визвольний рух кінця ХІХ ст. та боротьба за створення національної державності на початку ХХ ст. обумовили новий погляд на історію, де головним інтегративним чинником стає нація. Всебічний

аналіз філософської думки кінця XIX – початку XX ст. дозволяє виявити концептуальні підходи до визначення української національної ідеї у працях українських мислителів, а саме: надання офіційного статусу української мови і рівноправ'я для всіх народів Росії (Костомаров, 2008, с.148-150); визнання української громади членом спілки самоврядних громад світу (Драгоманов, 2008, с.77-83); націоналізм як невід'ємна частина космополітизму (Зенковський, 2008, с.93-95); наголошення на самобутності української мови, культури, історії, яка бере початок з часів Київської Русі (Грушевський, 2008, с.59-63); мова як чинник формування національного менталітету, рівноправність і взаємоповага всіх національностей світу (Потебень, 2008, с. 225-228); необхідність побудови на українській території національної соціалістичної держави, де інструментами пробудження національної свідомості стануть українська культура, мова, преса (Франко, 2008, с. 279-284); формування незалежної України шляхом національної революції і розрив будь-яких зв'язків з Росією (Донцов, 2008, с.73-77); народ як основа національного відродження і кожний хто проживає на Україні є українцем і працює задля її розвитку (Липинський, 2008, с.169-174); визнання особливостей української психіки та світогляду причинами політичних невдач українців (Чижевський, 2008, с.290-294).

Поштовхам бурхливому розвитку національної ідеї у суспільстві наприкінці XIX – поч. XX ст. стала громадська та творча діяльність генія українського народу Т. Шевченка. Він першим звернувся до глибини душі українського народу, його історичної пам'яті, скарбів виробленої ним національної культури. У своїх творах поет сконцентрував духовно-моральний світ національно-історичних та християнсько-естетичних цінностей нашого народу.

Узагальнення досліджень літературознавчого спрямування дозволяє виокремити основні постулати національного кредо Т. Шевченка, а саме: патріотизм, протест проти національного рабства і політичного гніту, боротьба за національну гідність, знищення психології національної меншовартості, відстоювання інтересів народу, його мови, культури.

Так, В. Василюк (2009, с. 50-54) підкреслює, що Кобзар гнівно засуджував українську еліту, яка зрадила інтереси простих українців, забула власну історію, ігнорувала національну мову, культуру і сповідувала проімперський конформізм чим продукувала українську меншовартість. Натомість, у своїх творах він протиставляв героїчне минуле українського народу його сучасності і закликав прогресивних громадських діячів бути національно свідомими патріотами, щиро перейматися турботами свого народу.

Отже, Т. Шевченко, сповідуючи ідеали свободи і справедливості, одним з перших викрив тра-

гедію українського національного пригнічення, протестував проти посягання на гідність і волю людини та заклав міцні засади національного відродження.

Морально-етичні та філософські категорії Кобзаря стали невичерпним джерелом для розвитку вітчизняного хорового мистецтва. Одвічна любов українців до хорового співу проявилася у незліченних пісенних скарбах, які протягом століть були провідником високого складу почуттів та захоплювали своєю поетичністю, шанобливим ставленням до свого коріння та історії. Народна повага до видатного українського поета виявилася у створенні народом великої кількості пісень на його тексти: «Бандуристе орле сизий», «Думі мої», «Заповіт», «Рева та стогне Дніпр широкий», «Ой чого ти почорніло», «Садок вишневий коло хати», «Зоре моя вечірняя» «По діброві вітер вие», «Минають дні, минають ночі». Хорові традиції українського народу ввібрали у себе всі складові національного менталітету і стали підґрунтям розвитку вітчизняного музичного мистецтва.

Аналіз історико-педагогічної та музично-історичної літератури з означеної проблеми свідчить про пошвавлення в означений час хорового руху як найбільш демократичної складової музичної культури. Це проявилось у створенні різноманітних хорових колективів, які організувалися в університетах (Київ, Харків, Одеса), гімназіях, просвітницьких та музичних товариствах («Просвіта», «Боян», «Торбан», «Українській клуб») і стали осередками національного виховання молодого покоління.

Фундатором могутнього хорового руху в Україні став М. Лисенко. Створений ним хор Київського аматорського хорового товариства став центром культурного життя Києва. В 90-х роках 19 ст. М. Лисенко створив перший професійний український хор. Основною метою хору стала пропаганда української пісенної культури.

У період з 1890 - до 1907 р. тільки у Києві хор дав понад 60 концертів та 50 музичних вечорів. Величезного значення для розвитку музичної культури України набули чотири гастрольні подорожі, які здійснив хор у 1893, 1897, 1899, 1902 роках до міст Лубни, Ромни, Лохвиця, Гадяч, Полтава, Ромодан, Миргород, Хорол, Кременчук, Катеринослав, Павлоград, Лозова, Черкаси, Сміла, Корсунь, Бердичів. Репертуар хорових концертів складався з українських та російських народних пісень, кращих зразків західноєвропейської та російської класики, власних творів М. Лисенка, серед яких центральне місце займали хорові жанри на слова Т. Шевченка. Натхненний шевченковою поезією він створив найкращі її інтерпретації у музиці до «Кобзаря», яка включає понад вісімдесяти вокально-хорових творів насичених громадянською тематикою. У творчості Кобзаря М. Лисенко, як глибоко демократичний композитор черпає теми з життя українського народу,

його славетного минулого і героїчної боротьби за національне визволення. Хори, кантати і поеми М. Лисенка «Іван Гус», «Іван Підкова», «Б'ють пороги», «Радуйся ниво неполитая», «На вічну пам'ять І. Котляревському», «До 50-ті роковин смерті Т. Шевченка» стали рупором національно-революційних ідей не тільки самого митця, а й цілого покоління українців.

В хорових колективах М. Лисенка брали участь студенти університету, робітники, учні духовних учбових закладів. Саме вони стали першими виконавцями його хорових творів і переймалися громадянсько-революційним пафосом поеми «Іван Гус», героїчною піднесеністю і гордістю за величне минуле українського народу кантат «Іван Підкова», «Б'ють пороги», ідеями волі і рівності, протестом проти духовного гноблення, закладених у творі «Радуйся ниво неполитая», філософським осмисленням творчої спадщини українських митців у кантатах «На вічну пам'ять І. Котляревському», «До 50-ті роковин смерті Т. Шевченка» (Пархоменко, 1990, с.119 -140).

Багатьох видатних музикантів виплекав педагогічний талант Миколи Віталовича. Його музично-просвітницькі ідеї творчо розвивали у своїй діяльності музиканти нової генерації - К. Стеценко, О. Кошиць, М. Леонтович, П. Козицький, М. Вериківський, П. Демуцький.

Яскравою була хорова діяльність К. Стеценка, яка охоплювала різні соціальні верстви населення. Він керував чоловічим хором духовної семінарії (1902-1903), створив жіночий та чоловічий хори у гімназії Білої Церкви, працював з народним хором Лук'янівського дому попечительства про народну тверезість, до складу якого надходили робітники Києва.

Композитор активно співпрацював з київською «Просвітою». Створений ним хор «Просвіта» регулярно виступав на концертах у Києві. Згодом він створив ще один хор для чернігівської «Просвіти». Плідно працював К. Стеценко як музикознавець і публіцист на сторінках газет та журналу «Баян». К. Стеценко в 1910 році заснував музичне видавництво «Кобза», налагоджував зв'язки з Львівським видавництвом «Торбан», де публікував свої кантати, готувався до створення «Історії української музики» (Михайличенко, 2005, с. 30-40)

Високий рівень громадського усвідомлення історичного значення творчої постаті Т. Шевченка втілено у кантаті К. Стеценка «Шевченкові», замовленої львівським хоровим товариством «Боян». Тема осмислення духовного впливу великого Кобзаря на суспільство, закладена у творі, консолідувала демократично налаштовану частину інтелігенції і посилювала національно-визвольні настрої.

Видатне місце у хоровій культурі України посідає творчість М. Леонтовича – найяскравішого диригента та педагога. Його талант проявився

в період роботи в залізничній школі на станції Гришино. У створеному ним хорі співали дорослі і діти. Репертуар хору складала обробка народних пісень самого М. Леонтовича, твори М. Лисенка. Колектив вів концертно-просвітницьку роботу, виступаючи з концертами у багатьох містах Донбасу. Завзятий ентузіаст хорової справи Леонтович одним з перших створив робітничий хор, що активно приймав участь у робітничому русі, сприяв піднесенню національної самосвідомості робітників Донбасу, формуванню їх естетичної культури. До репертуару хорових колективів, керованих М. Леонтовичем, завжди входили народні пісні на шевченкові слова «Реве та стогне Дніпр широкий» та «Заповіт» (Михайличенко, 2005, с. 40-46)

Під впливом музично-просвітницької діяльності М. Лисенка та створеного ним хору по всій Україні почали виникати чисельні хорові колективи. Велику роль у збереженні національної пісенної традиції відігравали селянські хорові гуртки. Активну концертну діяльність проводили Г. Давидовський з хором с. Мельня Чернігівської губернії, Д. Ревуцький з хором с. Іржавець Полтавської губернії (Історія української музики: кінець ХІХ – початок ХХ ст., с.314).

У таких товариствах, як «Просвіта», «Боян», «Сокіл», «Громада», «Український клуб», «Українська хата», «Родина», плідно працювали М. Лисенко, К. Стеценко, Б. Вахнянін, Ф. Колесса. Метою діяльності музикантів, насамперед, стала популяризація музичного мистецтва серед народних мас, пропагування української народної музики та оригінальних творів українських композиторів (Березівська, 1998, с.1-16).

На Західній Україні розвиток хорового руху відбувався у межах музично-просвітницької діяльності співацького товариства «Боян» (1891) та «Союзу співацьких та музичних товариств» (1903). Зусиллями цих спілок у Тернополі влаштувалися безплатні співацькі курси для сільських диригентів, була відкрита музична школа. Йшло видання музично-теоретичних підручників, заснування бібліотек. Спів був однією з загальноосвітніх дисциплін на курсах, відкритих Львівським товариством «Просвіта». На базі співацького та музичного гуртків при «Руській бесіді» створено музичне товариство «Буковинський Боян». Метою товариства «Руський мішаний хор», створеного у Чернівцях (1901), було заохочення трудящих до музичного мистецтва. Співробітники цього товариства проводили епізодичні курси освіти різних верств населення.

Хорові колективи, створені у співацьких товариствах, навчальних закладах, стали справжньою колицкою, де плекався талант відомих західноукраїнських хорових диригентів ат композиторів Я. Вітошинського, А. Вахняніна, О. Ніжанківського, Ф. Колесси. Діяльність гали-

чанських музикантів мала яскраво виражений національний та революційно-демократичний характер, у процесі якої слухачів Галичини знайомили з поезією Кобзаря. Великого культурно-громадського значення набували концерти пам'яті Т. Шевченка в Перемелші, Львові, які відбувалися попри урядову заборону і мали великий резонанс по всіх західноукраїнських землях. На них виконувалися хоріві твори А. Вахняніна, І. Лаврівського, М. Вербицького. Окрім того програми хорових товариств постійно поповнювалися такими музичними новинками, як кантати М. Лисенка «Іван Гус», «Б'ють пороги» тощо.

Узагальнення музично-історичної літератури доводить, що українці завжди шанобливо ставилися до пам'яті генія української поезії. У маленьких і великих містах проводилися різноманітні урочистості, присвячені різним шевченковим датам. Три великих концерти було проведено у Києві (1906): «Українська вистава в пам'ять Т. Шевченка» (Лук'янівський народний дім), «Шевченкове свято» (Народна аудиторія), концерт пам'яті поета у залі Купецького зібрання (Історія української музики: кінець XIX – початок XX ст., с.317). Долаючи цензурні перешкоди, організатори таких заходів включали до їх програми твори з поезії Т. Шевченка «Заповіт», «Реве та стогне Дніпр широкий», композиції М. Лисенка.

У Харкові відбувся ювілейний шевченківський концерт (1911), програму якого склали солоспіви на вірші великого Кобзаря, твори М. Лисенка «Б'ють пороги» та «Вмер поет» для симфонічного

оркестру і мішаного хору. Влаштування таких концертних заходів дозволяло широким верствам населення не тільки досягнути глибини шевченкової поезії, а і за посередництвом його творчості підняти найгостріші питання національної свідомості, відчути себе справжніми українцями, опанувати знання з української історії та національно-культурної спадщини.

Висновки. Узагальнюючи історико-педагогічні, мистецтвознавчі джерела можна зазначити, що наприкінці XIX – на початку XX століття на українських землях активно розвивався хорівий рух, на чолі якого стояли провідні українські композитори і музиканти. Натхненні національно-патріотичною творчістю великого Кобзаря ними створювалися яскраві хоріві композиції, сповнені громадянського звучання. Аматорські та учнівські хори активно пропагували українське хорове мистецтво, серед яких твори на слова Т. Шевченка займали почесне місце, чим зберігали національне обличчя народу та заповнювали духовні пустоти у культурному просторі тогочасного суспільства.

Перспективи подальших досліджень. Вочевидь подальші перспективні дослідження впливу національних ідей Т. Шевченка на розвиток української хорівий культури суттєво збагатять і доповнять наукову базу музичної педагогіки, культурології, сприятливо позначатимуться на методологічних принципах українського мистецтвознавства та відкриють нові шляхи у національному вихованні молоді засобами хорівий мистецтва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Березівська, Л. Л. (1998). Проблеми освіти та виховання в діяльності київських просвітницьких товариств (друга половина XIX – початок XX ст.). (Дис. канд. пед. наук). Інститут педагогіки АПН України, Київ.
- Бондар С.В., Огородник І.В., Русин М.Ю., (2008). Історія української філософії: підручник. Київ: ВПЦ «Київський університет».
- Васильюк, В. І. (2009). Національна ідея у творчості Т. Шевченка, Вітражі. Збірник матеріалів викладацько-студентських наукових читань. Житомир: ЖДУ імені Івана Франка. 50-54.
- Волосюк І. (2004). Націотворча концепція у посланні «І мертвим, і живим, і ненародженим...» Т. Шевченка. Шевченкознавчі студії: Збірник наукових праць, 71-73.
- Грица, С.Й., Загайкевич, М.П., Калениченко, & Пархоменко Л.О. (1990). Історія української музики: кінець XIX – початок XX ст. М.П. Загайкевич (Ред.). Київ: Наукова думка.
- Грищенко Т. А. (1998). Становлення та розвиток музично-естетичного виховання в гімназіях України (XIX – початок XX ст.). (Дис. канд. пед. наук). Інститут проблем виховання АПН України, Київ.
- Ключек, Г. (2001, травень 17). До істинного Тараса Шевченка. Літературна Україна, 2.
- Лошков Ю.І., (2014). Музична освіта в Україні: специфіка становлення. Час мистецької освіти, 120–128.
- Михайличенко, О.В. (2005). Музично-педагогічна діяльність українських композиторів та виконавців другої половини XIX – початку XX ст. (історичні нариси). Суми: Мрія. 1.
- Сенета Т. В. (2017). Роль творчості М.Д. Леонтовича у становленні української культури XX століття. Молодий вчений, 4.2 (44.2), 74-77.
- Смирнова Т.А., (2015). Вища мистецька освіта: на шляху до інновацій. Мистецька освіта: історія, теорія, технології, 84-90.

REFERENCE

- Bereziv's'ka, L. (1998). Problemy osvity ta vykhovannya v diyal'nosti kyyivs'kykh prosvitnyts'kykh tovarystv (druha polovyna XIX – pochatok XX st.) [Problems of education and upbringing in the activities of Kiev educational societies (second half of the 19th - early 20th centuries)] (Dys. kand. ped. nauk). Instytut pedahohiky APN Ukrayiny, Kyiv. [in Ukrainian].
- Bondar S., Ohrodnyk I., Rusyn M., (2008). Istoriya ukrayins'koyi filosofiyi: pidruchnyk [History of Ukrainian Philosophy]. Kyiv: VPTS «Kyyivs'kyy universytet». [in Ukrainian].
- Vasylyuk, V. (2009). Natsional'na ideya u tvorchosti T. Shevchenka, Vitrazhi. Zbirnyk materialiv vykladats'ko-student's'kykh naukovykh chytan' [A national idea in the works of T. Shevchenko, Stained Glass]. Zhytomyr: ZHDU imeni Ivana Franka. 50-54. [in Ukrainian].
- Volosyuk, I. (2004). Natsiotvorcha kontseptsiya u poslanni «I mertvym, i zhyvym, i nenarodzhenym...» T.H. Shevchenka [National concept in the message «To the Dead, and the Living, and the Unborn ...» T. Shevchenko]. Shevchenkoznachchi studiyi: Zbirnyk naukovykh prats', 71-73. [in Ukrainian].
- Hrytsa S., Zahaykevych M., Kalenychenko A., & Parkhomenko L. (1990). Istoriya ukrayins'koyi muzyky: kinets' XIX – pochatok XX st [History of Ukrainian music: end of XIX - beginning of XX century]. M.P. Zahaykevych (Red.). Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
- Hryshchenko, T. (1998). Stanovlennya ta rozvytok muzychno-estetychnoho vykhovannya v himnazyakh Ukrayiny (XIX – pochatok KHKH st.) [Formation and development of music-aesthetic education in high schools of Ukraine (XIX - beginning of XX century)]. (Dys. kand. ped. nauk). Instytut problem vykhovannya APN Ukrayiny, Kyiv. [in Ukrainian].
- Klochek, H. (2001, traven' 17). Do istynnoho Tarasa Shevchenka [To the true Taras Shevchenko]. *Literaturna Ukrayina*, 2. [in Ukrainian].
- Loshkov, Yu. (2014). Muzychna osvita v Ukrayini: spetsyfika stanovlennya [Music education in Ukraine: the specifics of becoming]. *Chas mystets'koyi osvity*, 120-128. [in Ukrainian].
- Mykhaylychenko, O. (2005). Muzychno-pedahohichna diyal'nist' ukrayins'kykh kompozytoriv ta vykonavtsiv druhoyi polovyny KHIKH – pochatku KHKH st. (istorychni narysy) [Musical and pedagogical activity of Ukrainian composers and performers of the second half of the 19th – beginning of the 20th centuries]. Sumy: Mriya. 1. [in Ukrainian].
- Seneta, T. (2017). Rol' tvorchosti M.D. Leontovycha u stanovlenni ukrayins'koyi kul'tury KHKH stolittya [The role of creativity MD Leontovych in the development of Ukrainian culture of the twentieth century]. *Molody vchenyy*, 4.2 (44.2), 74-77. [in Ukrainian].
- Smyrnova, T., (2015). Vyshcha mystets'ka osvita: na shlyakhu do innovatsiy [Higher education in art: towards innovation]. *Mystets'ka osvita: istoriya, teoriya, tekhnolohiyi*, 84-90. [in Ukrainian].

Дата надходження рукопису 11.02.2020

DOI 10.34142/27091805.2020.1.01.01

© *Oksana Vasilyeva*

Candidate of Pedagogical Sciences, Docent,
Professor of the Department of Theory
and Methodology of Artistic Education and
Conductor-choral Training of the Teacher of
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical
University, Kharkiv, Ukraine

email: oksana.vasileva1965@gmail.com;

<https://orcid.org/0000-0002-8918-4357>

THE INFLUENCE OF NATIONAL IDEAS OF T. SHEVCHENKO ON THE UKRAINIAN CHORAL CULTURE OF THE LATE XIX – EARLY XX CENTURIES

Object. The objective of this article is studying the influence of T. Shevchenko's national ideas on the development of student choir movement in Ukraine during the period of the late XIX and early XX centuries. **Methods.** The traditional historical and pedagogical research methods were used in the work: analytical, historical and comparative, retrospective, comparative analysis of scientific and pedagogical literature, archival documents, educational materials. **Results** of the scientific research show that the problem of youth national education has attracted many people of arts and culture such as F. Prokopovych, O. Duhnovych, M. Dragamanov, M. Grushevsky. It is still in the center of attention of contemporary scientists in the field of theory and practice of higher school pedagogy – O. Vyshnevsky, O. Lubar, O. Morozov, Y. Rudenko, M. Stelmahovych, M. Shkil. Nevertheless, the ideas of student youth national education by means of choir music on Shevchenko's lyrics have not been the subject of consolidated historical and pedagogical research. Summarizing theoretical studies in literature, the author highlighted the main postulates of Shevchenko's national creed – this are patriotism, revolt against national slavery and political pressure, struggle for national independence, extermination of the national inferiority psychology, defense of national interests, national language, and culture. According to the historical and pedagogical analysis of the chosen period choral groups/choirs have proved to be the centers of youth national education. They were created at universities (Kyiv, Kharkov, Odessa), gymnasiums, educational and musical societies («Prosvita», «Boyan», «Torban», «Ukrainsky club»). Leading Ukrainian composers and musicians O. Koshyts, M. Leontovych, M. Lysenko, S. Luydkevych, K. Stetsenko, L. Revutsky, Y. Stepovy, Y. Yatsynevych headed the national choir movement and as a rule organized and conducted a great number of choirs at educational institutions. Inspired by T. Shevchenko's national ideas they made such distinguished choral compositions as musical cycle «Music for Kobzar by T. Shevchenko» by M. Lysenko (more than 80 diverse pieces of vocal and choral genre), cantata-symphony «Caucuses» by S. Lyunkevych, cantata «Kerchief», «Why are you blackened» by L. Revutsky, «Tara's night» by Y. Kyshakevych, «Blaze of Lights», «Thickets ways thorns ...» by S. Vorobkevych. Being a part of student's choir repertoire musical compositions based on Shevchenko's works raised and promoted the national awareness, patriotism, social ideology, interests to national history. **Conclusions.** At the end of the 19th and beginning of the 20th centuries, a choral movement was actively developing on Ukrainian lands, led by leading Ukrainian composers and musicians. Inspired by the national-patriotic work of the great Kobzar, they created vivid choral compositions filled with civilian sound. Amateur and student choirs actively promoted Ukrainian choral art, among which works on the words of T. Shevchenko occupied an honorable place, which preserved the national face of the people and filled spiritual voids in the cultural space of the then society.

Keywords: national ideas; Ukrainian choral culture; choral music; educational institutions; music and educational societies.